

POSTANOWIENIE

Dnia 28 października 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Zawistowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Grzegorzczuk

SSN Marta Romańska

w sprawie z wniosku M. U., A. U. i M. U.

przy uczestnictwie K. T.

o ustalenie kontaktów z małoletnim,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 28 października 2021 r.,

na skutek zagadnienia prawnego

przedstawionego przez Sąd Rejonowy w K.

postanowieniem z dnia 27 lutego 2020 r., sygn. akt III Nsm (...),

"Czy w aktualnym stanie prawnym, po zmianach wprowadzonych ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw; Dz.U. 2019 poz. 1469 (dalej: "ustawa o zmianie KPC"), odrzucenie zażalenia na postanowienie rozpoznawane w ramach tzw. zażalenia poziomego, a więc przez inny skład sądu pierwszej instancji, następuje w składzie trzech sędziów, czy też w składzie jednego sędziego?"

odmawia podjęcia uchwały.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w K. postanowieniem z dnia 6 lutego 2020 r., uregulował w formie zabezpieczenia kontakty wnioskodawców M. U. oraz M.U. i A. U. z małoletnią O.U. w miejscu zamieszkania matki dziecka oraz w jej obecności.

Wniosek o zabezpieczanie w pozostałym w zakresie, obejmujący zagrożenie zapłatą oznaczonej sumy pieniężnej przez matkę dziecka, na wypadek niewykonania postanowieniem o zabezpieczeniu Sąd Rejonowy oddalił. Postanowienie z dnia 6 lutego 2020 r. z uzasadnieniem zostało doręczone pełnomocnikowi wnioskodawców oraz uczestniczce. Pełnomocnik wnioskodawców wniósł zażalenie na to postanowienie nie składając wcześniej wniosku o doręczenie uzasadnienia tego postanowienia.

Sąd Rejonowy uznał, że po zmianach dokonanych ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469, dalej: ustawa nowelizacyjna) polegających m.in. na uchyleniu art. 369 § 2 k.p.c., który ma zastosowanie do zażaleń na podstawie art. 397 § 3 k.p.c., do skutecznego wniesienia zażalenia na postanowienie sądu niezbędne jest uprzednie złożenie wniosku o doręczenie uzasadnienia orzeczenia. Zdaniem Sądu zażalenie wnioskodawców podlegało odrzuceniu, gdyż zostało wniesione bez takiego wniosku. Sąd Rejonowy powziął wątpliwość co do składu sądu, w którym powinno nastąpić odrzucenie zażalenia. Wyraził je przedstawiając Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne: „Czy w aktualnym stanie prawnym, po zmianach wprowadzonych ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw; Dz.U. z 2019 r., poz. 1469 (...), odrzucenie zażalenia na postanowienie rozpoznawane w ramach tzw. zażalenia poziomego, a więc przez inny skład sądu pierwszej instancji, następuje w składzie trzech sędziów, czy też w składzie jednego sędziego?”.

Pismem z dnia 18 lutego 2020 r. pełnomocnik wnioskodawców cofnął zażalenie. W związku z tą czynnością Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 2 marca 2020 r. przedstawił do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu "następujące i kolejne zagadnienie prawne": "Czy w aktualnym stanie prawnym, po zmianach wprowadzonych ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw; Dz.U.2019 poz. 1469 (...), umorzenie postępowania w sytuacji, gdy cofnięte zostało zażalenie na postanowienie rozpoznawane w ramach tzw. zażalenia poziomego, a więc przez

inny skład sądu pierwszej instancji, następuje w składzie trzech sędziów, czy też w składzie jednego sędziego?".

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W judykaturze zostało utrwalone stanowisko, że sąd drugiej instancji przedstawiając Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne powinien wykazać występowanie uzasadnionych wątpliwości interpretacyjnych dotyczących oznaczonych przepisów prawa, wymagających zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy, które mogą znajdować wyraz zwłaszcza w rozbieżności w orzecznictwie. Przedstawione zagadnienie prawne musi mieć także charakter abstrakcyjny. Wymagane jest równocześnie dokonanie przez Sąd drugiej instancji wystarczających dla rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego ustaleń faktycznych. Jest to związane z przyjmowanym w judykaturze jednolicie stanowiskiem wskazującym, że na gruncie art. 390 § 1 k.p.c. przedstawienie Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnień prawnych przez sąd drugiej instancji jest dopuszczalne jedynie wówczas, gdy zajęcie stanowiska w tym zakresie przez Sąd Najwyższy w toku rozpoznawania sprawy - oznaczające odstępstwo od konstytucyjnej zasady niezawisłości sądu, przed którym toczy się postępowanie - jest niezbędne do rozpoznania środka odwoławczego.

Sąd Rejonowy w K. przedstawił do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne postanowieniem z dnia 27 lutego 2020 r., w postępowaniu zainicjowanym zażaleniem wnioskodawców na postanowienie tego Sądu wydane w dniu 6 lutego 2020 r. Wskazał, że w jego ocenie zażalenie podlega odrzuceniu, gdyż zostało wniesione z pominięciem wymogu złożenia wcześniej wniosku o doręczenie postanowienia z dnia 6 lutego 2020 r. z uzasadnieniem. Istota zagadnienia przedstawionego w postanowieniu z dnia 27 lutego 2020 r. sprowadza się do odpowiedzi na pytanie, w jakim składzie powinno nastąpić odrzucenie zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie zabezpieczenia. Sąd drugiej instancji podkreślił, że wątpliwość w tym zakresie jest wynikiem zmian wprowadzonych przez ustawę nowelizacyjną i wiąże się z aktualnym brzmieniem art. 741 § 2, art. 367 § 3 i art. 367 § 3 k.p.c.

W związku z przedstawionym do rozstrzygnięcia zagadnieniem prawnym w pierwszym rzędzie wymagają odnotowania skutki związane z cofnięciem przez skarżącego zażalenia na postanowienie Sądu Rejonowego w K. z dnia 6 lutego 2020 r., którego skarżący dokonał w piśmie z dnia 18 lutego 2020 r. W konsekwencji cofnięcia zażalenia postępowanie zażaleniowe podlega umorzeniu. W tej sytuacji oczywisty stał się brak podstaw do wydania przez sąd właściwy do rozpoznania zażalenia postanowienia o jego odrzuceniu, z czym związane było przedstawienie do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. Wymaga jednocześnie podkreślenia, że w następstwie cofnięcia zażalenia wniesionego na postanowienie Sądu Rejonowego w K. z dnia 6 lutego 2020 r. zażalenie to nie podlega obecnie rozpoznaniu. Oznacza to, że nie jest spełniony wymóg, aby rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego przez Sąd Najwyższy było nadal niezbędne do rozpoznania zażalenia.

Mimo podstaw do umorzenia postępowania zażaleniowego postanowienie Sądu Rejonowego w K. z dnia 27 lutego 2020 r. nie zostało uchylone. W dniu 1 marca 2020 r. Sąd Rejonowy w K. wydał natomiast postanowienie, w którym przedstawił do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu kolejne zagadnienie prawne dotyczące składu sądu, w którym powinno nastąpić umorzenie postępowania zażaleniowego. Zagadnienie to podlega rozpoznaniu przez Sąd Najwyższy odrębnie od zagadnienia przedstawionego w postanowieniu Sądu Rejonowego w K. z dnia 27 lutego 2020 r.

Z tych względów Sąd Najwyższy, uwzględniając treść art. 390 § 1 k.p.c., odmówił podjęcia uchwały w zakresie zagadnienia prawnego objętego postanowieniem Sądu Rejonowego w K. z dnia 27 lutego 2020 r.